răspunzĭ: facerea luĭ este folositoare la interesul general! Ştiĭ ce are drept să zică acesta, după raţionamentul d-tale? Iată ce:

«Dacă lumea trăieşte, dacă armoniea se susţine, eŭ sînt pricina: prin urîciunea mea voĭ cunoaşteţĭ a preţui frumosul; prin nenorocirile mele voĭ sînteţĭ fericiţĭ!» Zicĭ ĭară că suma binelui în lume nu covîrşeşte suma răuluĭ, atît în ordinul moral cît şi în cel fizic?

— Este lesne de dovedit... Aruncă ochiĭ asupra generaţiilor omeneştĭ; majoritatea oamenilor ţine la vĭeaţă; aceasta dovedeşte că vĭeaţa este un bine, orĭ care ar fi condiţia unuĭ om.

— Este adevărat că oameniĭ ţin la vĭeaţă, dar nu pentru că ea este un bine, ci pentru că oameniĭ sînt scepticĭ. Apoĭ vĭeaţa este un bine numaĭ cît o comparĭ cu moartea, cu un răŭ a căruĭ trebuinţă nu o înţeleg.

— Manoile! Manoile! De cît-va timp eştĭ foarte schimbat!.. Inima îţĭ era tînără ca floarea dimineţilor, plină de vise şi de credinţă... Astăzĭ vorbele'ţĭ mă înspăimîntă! Unde'ţĭ este tinereţea şi bucuria, copilul meŭ? Cine te-ar auzi, n'ar

putea să te asculte!... In sufletu-ţĭ se trece ceva!... Pentru ce'mĭ ascunzĭ durerile tale? Nu este nicĭ ignoranţa nicĭ viţiul care te fac să cugeţĭ ast-fel; ci o durere, o suferinţă amară!... Eştĭ singur în lume: aceasta te amărăşte poate; dar familia noastră ţĭ-a deschis braţele: aĭ în mine o mumă, în Zoe o soră... Am face totul ca să te vedem voĭos, fericit... Pentru ce ascunzĭ de noĭ dorul ce suferĭ în tăcere?

Aceste vorbe tinere îmĭ sdrobiră inima... ce era plină... Lacrămile mă înecară; şi ascunzîndu-mĭ capul în mînĭ, plîngeam ca un copil.

26 Iunie

Mărioara a plecat.

Erĭ seara, Smărăndiţa, Zoe şi eŭ, pornirăm cu trăsura, la un sat în vecinătate unde guvernanta Zoeĭ se dusese, de o lună, să facă cură de zer.

Pe cale ne apucă o ploaĭe cu vijelie, şi furăm siliţĭ a ne adăposti intr'o posadă. Ploaĭa trecu repede, dar rîurile ce trebuĭa să trecem de maĭ multe orĭ, se îngroşaŭ cu repejĭune. Cocĭul declara că nu este putinţă a merge a trece înainte, nicĭ a ne înturna şi că trebue să trecem noaptea în posadă.

Posada avea o singură cameră. Damele se aruncară îmbrăcate pe pat; eŭ, pe o laviţă de lemn. Acolo trecuĭ nişte minute amare... capul îmĭ era greŭ... Mă prinseră frigurile. Cu toate acestea adormeam cînd şi cînd, adesea deşteptat de cîte un spasm saŭ cîte un vis răŭ. Vijelia reîncepuse afară. Gemătul vîntuluĭ, şuerătura ploaieĭ, tunetele, mă deşteptară cu totul. In delirul frigurilor mele mă gîndeam la Mărioara. Cum? îmĭ ziceam, o făptură atît de drăgălaşe, atît de dulce, a putut să cadă atît de jos!... Ce răŭ ĭ-am făcut să îmĭ stîngă toate bucuriile inimiĭ mele? Şi gîndind ast-fel suspinam neîncetat.

— Eştĭ bolnav? mă întrebă Smărăndiţa.

— Nu.

— Dar de ce suspinĭ?

Vorbind aşa se sculă şi veni lîngă mine.

— Suferĭ şi nu vreĭ să'mĭ spuĭ nimic! maĭ zise ea puindu-mĭ mîna pe frunte.— Fruntea îţĭ arde ca flacăra şi ochiĭ sînt plinĭ de lacrămĭ!... Manoile, cunosc pricina care te face să suferĭ!... Nebunie!... Iată tot ce pot să'ţĭ zic... Oameniĭ sînt maĭ de multe orĭ eĭ singurĭ pricina suferinţelor lor!... Ţĭ-am maĭ spus de multe orĭ, să mă întrebĭ şi pe mine cînd vreĭ

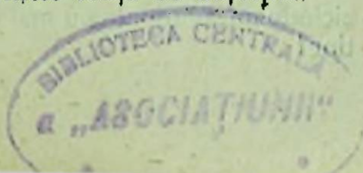
să facĭ ceva; nu m'aĭ ascultat. Dacă m'aĭ fi întrebat maĭ 'nainte de a se naşte în inima ta acest simţimînt nebun, ţĭ-aşĭ fi zis să te fereştĭ de Mărioara: că este o fată uşoară, fără spirit, fără inimă, încîntată de rangul tată-săŭ; şi dacă arată din protivă, o face numaĭ împinsă de dorinţa să placă la toţĭ; nu numaĭ atîta; ea are toate defectele uneĭ inteligenţĭ mărginite, fără să aibă calităţile eĭ; nicĭ bunătatea, nicĭ sinceritatea... Poate să te lase să crezĭ că'ĭ eştĭ drag: minciună! Ea nu poate să ĭubească pe nimenĭ!... Poate să te lase să gîndeştĭ că o să'ţĭ dea mîna, minciună! Ea visează prinţĭ!...

Cînd ţĭ-am zis să nu facĭ nimic făr'a mă asculta, gîndul meŭ era la dînsa; căcĭ ştiam ca este cochetă şi tu copil şi credul.

Uite-te la fetiţa asta ce doarme colo! Vezĭ ce frumuseţe! Inima eĭ este curată ca lumina! Mĭ-aĭ zis că eştĭ singur pe lume, ĭată o soţie ce vroĭam să'ţĭ daŭ. Nu eştĭ bogat! Zoe are o stare mare. Ea poate să te iubească; şi dacă nu mă înşel, poate te iubeşte!

— Zoe! Zoe!... strigaĭ eŭ.

La vorbele mele fetiţa se deşteptă.

— Zoe! Manoil este bolnav; bolnav draga mea.., şi tu eştĭ pricina, zise Smărăndiţa.

— Eŭ, mătuşică!

— Tu; şi numaĭ tu poţĭ să'ĭ daĭ sănătatea şi bucuria.

— Dar, mătuşică, nu te înţeleg....

Ascultă, copila mea. Manoil te iubeşte, şi mĭ-a cerut mîna ta.

— Ce zicĭ? întrebaĭ pe d-na N. Colescu.

Vorbele Smărăndiţeĭ, scoaseră Zoeĭ un ah! de mirare, dar nu putea zice nimic.

— Te iubeşte, şi eŭ primesc cu bucurie propunerea ce mĭ-a făcut, căcĭ este singurul om ce poate să înţeleagă inima ta. Acum rămîne la tine, dacă vreĭ să fiĭ fericе... Peste doĭ anĭ, o să vă cunun... Pînă atuncea, Manoil trebuĭe să meargă să'şĭ complecteze învăţăturile sale. Zoe, tu aĭ la sîn o cruce de aur, ce ţĭ-a dat-o maĭcă-ta murind; dă-o luĭ Manoil!... Dacă pînă în doĭ anĭ se va face nedemn de tine, tu îĭ veĭ cere crucea, şi din ziua aceea nu'l veĭ maĭ vedea.

Mi se părea că visez.

Copila scoase crucea, şi o dete d-neĭ N. Colescu, care o legă la gîtul meŭ, zicîndu'mĭ: Mărioara nu maĭ trăeşte pentru tine!

30 Iunie

Smărăndiţa vroieşte să plec.

Ea a făcut o nebunie!... Zoe este frumoasă!... Erĭ o privii cu luare aminte, maĭ cu interes... O fecioară de ale luĭ Rapael!... La cincĭ-spre-zece anĭ!... Zoe nu va fi cochetă: e prea frumoasă pentru aceasta, numaĭ femeile jumătate frumoase sînt cochete.

Sărmana fetiţă!.. Aşĭ vrea să ştiŭ ce se trece în inima sa, de cînd cu întîmplarea de la posadă; cînd mă vede, roşeşte şi lasă ochiĭ în jos.

Dar adio! te voiŭ vedea cît de curînd!

Manoil

PARTEA II

20 Decembre

Iubite B.,

De doĭ anĭ nu ţĭ-am maĭ scris... Aĭ tot dreptul saŭ să'mĭ bănueştĭ, saŭ să mă crezĭ mort. Mort încă nu sînt, frate! dar schimbat, schimbat întru toate: nu maĭ sînt nicĭ umbra luĭ Manoil, căcĭ umbra unuĭ om maĭ lesne ar putea să'ĭ samene, iar eŭ...

M'am aruncat în braţele tuturor desmerdărilor... Ceĭ maĭ frumoşĭ ca Albionĭ aŭ avut onoarea să primble persoana mea pe cele maĭ frumoase strade ale cetăţilor Italiene; vinul cel maĭ scump, bucatele cele maĭ rarĭ aŭ împodobit masa şi aŭ îmbuĭbat stomacul meŭ; cele maĭ

grațioase copile ale luĭ Pafos aŭ încununat fruntea mea de florĭ și de sărutărĭ. Apoĭ dacă trebuĭe să'țĭ spun și aceasta, am stricat maĭ multe măritișe nepotrivite, ceĭa ce nu este un mic serviciŭ pentru umanitate.

Marchize, Contese, Prințese, maĭ mult saŭ maĭ puțin de contrabandă, mĭ-aŭ rămas foarte recunoscătoare, și astă-zĭ port cu mine o ladă de bilete dulcĭ și de păr de toate culorile ; negru de la o Andaluză din Spania, castaniŭ de la o prima-donă germană, bălaiŭ de la o prințesă Poloneză, roșu de la o tînără Miladi, și dacă nu mă înșel, am o buclă sivă, de la o prințesă de sînge... Vezĭ dar că am o proviziune destul de îndestulătoare; dacă te veĭ însura, și dacă veĭ lua o femee care nu va avea o cosiță destul de bogată, poțĭ să te adresezĭ la mine ; îțĭ voiŭ da cît îĭ va trebui

Pare că te văd clătind din cap.

Pentru numele luĭ D-zeŭ ! Nu vroiŭ să maĭ aud morală ! Păstrează înțeleptele 'țĭ sentințe pentru copiiĭ tăĭ ; saŭ tipărește-le în Vestitorul romînesc și în Zimbru de la Iașĭ, ca să le cetească prin mahala în lungile serĭ de iarnă !.. Pentru mine, două

drumurĭ îmĭ rămîn încă: să cîştig în cărţĭ, saŭ să'mĭ daŭ un pistol în cap.

Haĭde! Nu mă plînge; şi maĭ ales încetează de a osîndi slăbiciŭnile omeneştĭ; căcĭ, vezĭ tu, iubite amice, dacă omul nu ar fi supus acestor slăbiciŭnĭ, ar fi o monstruozitate. Intre om şi între viţiŭ nu este loc de cît pentru un ipocrit. Trebuĭe să fi înţeles că nu sînt un filosof fără filosofie; plec de la un princip.

Trebuĭe a ucide timpul, pentru ca să nu ne ucidă el pe noĭ. Lumea cu fenomenele sale s'a produs prin întîlnirea atomelor, ĭar voluptatea este principul tuturor faptelor noastre. Aristid şi Epicur, care aŭ pus aceste principiĭ, eraŭ maĭ cu minte de cît tine şi de cît mine, nu'ţĭ fie teamă! Căcĭ în sfîrşit, ce este vĭeaţa omenească? Un vis aŭ zis poeţiĭ. Eĭ bine! dacă este un vis, fie un vis dulce, iar nu un vis răŭ! Este scurtă, să o trecem voĭos. Cu această condiţie, o primesc, alt-fel, adio... Astfel, cînd văd o mulţime de mizerabilĭ pentru care soarele a încetat de a maĭ străluci, că'şĭ acaţă mîĭnile de marginile mormîntuluĭ lor, nu pot de cît să'ĭ nesocotesc; uu te mira, tu însuţĭ aĭ zis-o:

Ceĭ ce poartă lanţul, şi-a trăi maĭ vor,
Merită să'l poarte spre ruşinea lor.

22 Decembre

Acuma mă apropiu de hotarele țăriĭ mele. Incă treĭ zile, și voiŭ vedea fața tuturor persoanelor despre care țĭ-am vorbit în cele dintîĭ scrisorĭ; acel d. N. Colescu, așa de bun și așa de lesne de înșelat!.. Smărăndița cea prețioasă, care 'țĭ spuneam că este femeĭa ce am visat!... Zoe, logodnica mea de la posadă!.. Elena și Andreĭ, esemplul amoruluĭ băcănesc!... Mărioara.. uf! acest nume îmĭ face o impresie curioasă!.. Femeĭa asta a călcat în picĭoare vĭeața și tinerețea mea... și m'a aruncat în prăpastia tuturor viciurilor!

Imĭ voiŭ răsbuna, o! femeĭe fără inimă, căcĭ acum nu te maĭ iubesc.

Zoe trebuĭe să se fi făcut frumoasă.

Știŭ că are să se supere bĭata copilă cînd mĭ-o cere crucea ce mĭ-a dat, și n'o să aibă de unde o lua! Căcĭ în sfîrșit are să mĭ-o cearâ; pentru că m'am făcut nedemn de dînsa... Dar mă veĭ întreba ce am făcut crucea? Eĭ bine! Cea maĭ frumoasă mînă din staturile Papiĭ mĭ-a luat-o, jucîndu-se prin sînul meŭ. In deșert am vroit să mă împrotivesc. Senĭora Letiția, plîngea cu ochiĭ ceĭ maĭ dulcĭ și ceĭ maĭ frumoșĭ ce s'aŭ văzut vre o dată; și tu știĭ,

maĭ lesne poate cine-va înfrunta armia Papiĭ, de cît doĭ ochĭ de Contesă, înecaţĭ în plîns.

Bucureştĭ, 10 Ianuare

Nu este trist a părăsi ţara în care te-aĭ născut, ci a te înturna în sînul eĭ, după o lungă lipsă! Vorba asta ţi s'a părea că nu este la locul eĭ în gura mea. Fiĭ liniştit; nu sînt trist ca acel călător care, după o lungă lipsire, se înturnă acasă şi cu ochiĭ în lacrămĭ caută în deşert lucrurile ce fermeca tinereţa sa. Oh! nu; aceste floricele cu care poeţiĭ umplu scrierile lor, cînd nu aŭ ideĭ maĭ serioase, nu maĭ bat la poarta mea: sînt trist, căcĭ aerul ce răsuflu aicĭ mă apasă; oameniĭ ce'mĭ vorbesc mi se pare că sînt de carton.

Iubite B... nu'mĭ maĭ iubesc nicĭ patria. Aşĭ da zece anĭ din vĭeaţa mea să maĭ scap odată din închisoarea asta.

Vorbeştĭ ast-fel de patria ta? par'că aud zicînd o mulţime de patrioţĭ înfocaţĭ.

Dar; căcĭ m'am convins că patriotismul este numaĭ o fanfaronadă la ceĭ maĭ mulţĭ, saŭ de nu, un egoism între maĭ mulţĭ indivizĭ. Acolo unde 'mĭ e bine, şi acolo

unde 'mĭ place, acolo este patria mea, şi este de prisos ca s'o iubesc, căcĭ ea poate esista şi fără iubirea mea. Dar, ca să scurtez vorba, nu fac nicĭ o deosebire între un popor care se laudă cu numele şi între un gentilom ridicol ce face paradă cu titlurile şi armele familieĭ sale, maĭ ales cînd nobleţa se sfîrşeşte la el. Lucrul este tot acela; căcĭ în balanţa celuĭ ce a făcut lumea un popor nu trage maĭ mult de cît un individ.

Aceasta ĭar voĭ patrioţiĭ aţĭ scris-o.

Dar să lăsăm vorbele astea secĭ... Cel întîĭ lucru ce am făcut, ajungînd în Bucureştĭ, a fost să întreb dacă se fac marĭ pĭerderĭ în cărţĭ. Mi s'a răspuns că se pĭerd pe seară şi pînă la cincĭ miĭ ducaţĭ. Vestea aceasta m'a maĭ împăcat cu *patria.*

12 Ianuare

M'am dus în casa domnuluĭ A... unde auzeam că se joacă cărţile. In asemenea casă nu are nevoĭe cineva a fi prezintat: poate intra cine-va ca într'o cafenea, fără a se adresa măcar către gazdă. Cît mĭ-a săltat inima intrînd în casa aceasta, de bucurie! Trebuĭe să ştiĭ că mult m'am căit de timpul ce am pĭerdut prin străi-

nătate: acolo, dacă intri într'o casă de joc, eştĭ tot cu frica'n spate; poliţia îndată ce arsimţi, îndată şi'ţĭ confiscă baniĭ, şi arestează jucătoriĭ. Aicĭ din contra; libertate absolută! Ş'apoĭ încă ne maĭ plîngem de regimul guvernuluĭ.

Inchipueşte'ţĭ o salã mare, şi alte patru odăĭ lăturale, pline de mese de cărţĭ, şi la toate mesele, jucătorĭ de toate colorile, de toate vîrstele, şi de toate jocurile. Aicĭ se joacă Preference illustrée, care se maĭ zice şi rusesc, dincolo Preferanţ simplu, maĭ colo Vist, apoĭ Vist-preferanţ, maĭ dincolo Pichet, maĭ dincole Otuz-bir, Albţ-velve, Ecarte, Sfichiŭ, Panţarolă, Gĭordum, Stos şi alte multe, de care de şi învăţasem multe, pe unde am umblat, dar drept să'ţĭ spun nu le ştieam pe toate.

Ce coup-d'œil frumos! Pe fie-care masă cîte două lumînărĭ şi împrejur, jucătorĭ şi spectatorĭ, bărbaţĭ, copiĭ şi femeĭ... Ce? Crezĭ că copiiĭ şi femeile nu joacă?... Te înşelĭ, frate; acel ce nu joacă cărţile, nu ştie gustul vĭeţeĭ.., nu ştie a trăi.

Nu cunoşteam pe nimenĭ, şi credeam că voiŭ face tristă figură în societatea asta. Dar nu apucaĭ încă a colinda toate mesele, şi de odată mă văzuĭ împresurat de

maĭ mulțĭ care mă îndemna să joc, ba sfichiŭ, ba preferanț, ba una, ba alta.

Mă determinaĭ a mă prinde la preferanț, în care escelam maĭ bine de cît în alte jocurĭ. Partizaniĭ meĭ eraŭ o damă ca de 50 de anĭ, și doĭ băĭețeĭ, unul maĭ tînăr și altul maĭ bătrîn de cît mine. Jucarăm două taloane; intrasem în al treilea. Eŭ aveam un curs de carte estraordinar, și cîștigam maĭ două miĭ de fise, care socotite cîte 20 parale, cum jucam, îmĭ da o perspectivă de cîștig frumoasă. Cucoana nu prea avea chef, căcĭ nu avea favoare: la un joc ce a făcut, am pus-o platcă... Ce să vezĭ? Se face foc cucoana!... Incepe a striga, a mă insulta, a țipa...Incep a mă apăra...Ea, atuncea, se scoală, ia peria și șterge tot de pe masă, și se scoală zicînd că ea nu plătește, că nu maĭ joacă, că nu e drept, că nu știŭ ce...Neavînd la cine alerga, m'am sculat, și am voit să mă pun la stos. Bancherul nu mă primi să pun maĭ jos de 10 galbenĭ pe carte, asta era condiția luĭ. Vroiŭ să ĭes. Coborîndu-mă jos, văd toțĭ ciocoiĭ, adică slugile, grămădițĭ împrejurul uneĭ lumînărĭ. Mă apropiu: ce să văd? Unul făcea stos, și toțĭ ceĭlalțĭ jucaŭ la stosul săŭ, care nu

era maĭ mult de 10 ĭermelicĭ. Haĭ să joc aice, am zis: nimenĭ nu mă cunoaşte, joc... sparg bancul, el atuncea scoate ceasornicul.., i'l ĭaŭ.. ; pune burnuzul în preţ de 5 galbinĭ.., i'l ĭaŭ, şi mă duc.

A doua zi, aflîndu-mă pe pod, îmbrăcat cu burnuzul cîştigat, mă văzuĭ întîmpinat de un domn care s'a oprit cu trăsura în dreptul meŭ.

— Domnule, burnuzul este al meŭ.

— Eŭ l'am cîştigat în cărţĭ.

— Domnule, veĭ bine voi a mă urma la poliţie.

Nu putuĭ scăpa. Poliţia mă sili să daŭ burnuzul, şi eŭ să mă despăgubesc de la cel ce mi l-a dat. Dar unde trebuĭa să'l găsesc? El, după ce a jucat burnuzul stăpîn'săŭ, a fugit; am cam simţit ruşinea acesteĭ aventure, dar am zis: ast-fel este soarta nu e vina mea.

15 Ianuare

După întîmplarea cu burnuzul, m'am dus încă odată la casa d. A., dar astă dată cu o sumă de 40 ducaţĭ, ce m'am împrumutat.

Norocul nu mă favoră. După ce am pĭerdut toţĭ baniĭ, un jucător, care nicĭ mă cunoştea, îmĭ propuse să mă împrumute. Eŭ îl priviĭ cu mirare.

— Ce te uițĭ domnule? Adevărațiĭ jucătorĭ sînt fisiognomiștĭ; n'aŭ nevoe de a se ști pentru a se cunoaște. Aĭ pĭerdut? Te împrumut. Imĭ veĭ întoarce baniĭ, cînd veĭ avea.

Imĭ dete cincĭ-zecĭ galbenĭ.

— Să'țĭ- daŭ înscris, îl întrebaĭ.

Jucătoriĭ aŭ credit, la jucătorĭ îmĭ zise.

Luaĭ baniĭ. Jucaĭ, pĭerduĭ.

18 Januare

Erĭ m'am dus la Petrenĭ să văd pe buniĭ meĭ amicĭ, domnul și doamna N. Colescu.

Cînd eram aproape de casa boĭerească, mĭ-am zis: doamna N. Colescu este frumoasă și spirituală; Zoe, singura rivală ce poate avea... Voiŭ face din mătușică o Normă și din nepoată o Adalgiță!... Acesta va fi un mijloc sigur ca să scap de creditorĭ, și încă maĭ mult, mîna Zoeĭ.

Către aceste, cîțĭ-va servĭ ce m'aŭ fost cunoscut îmĭ eșiră înainte. Eŭ întrebaĭ de d. N. Colescu.

Eĭ răspunseră că se află dus la vînătoare. Cînd întrebaĭ de Smărăndița nimenĭ nu'mĭ răspunse și toțĭ mă învitară să mă urc, cu o manĭeră ce mă lăsă să presimt o nenorocire.

In capul scăriĭ întîlniĭ pe duduca.

Fiinţa asta voluminoasă se aruncă în braţele mele, rîzînd şi plîngînd de odată.

— Iată-te în sfîrşit, Manoile! Ce bucurie pe Zoe cînd va afla că aĭ venit!

— Unde este Smărăndiţa?

— Smărăndiţa? Răspunse ea, înecată de plîns; Smărăndiţa?... In pămînt!

Vestea asta nu'mĭ plăcu nicĭ de cum, pentru că'mĭ văzuĭ de odată toate planurile sfărîmate.

— Dar Zoe? maĭ întrebaĭ pe duduca.

— O să vie îndată... Zoe s'a făcut frumoasă ca ziua, cu toate necazurile şi supărările ce a avut de un timp încoace...

Duduca nu apucă să sfîrşească, şi Zoe intră.

— Am auzit c'aĭ venit şi am alergat într'un suflet... Apoĭ, părîndu-i-se că a zis prea mult...

— Foarte frumos şi delicat din partea d-tale, să viĭ să ne vezĭ... Mătuşica ar fi fost fericită astă-zĭ, dacă...

Nu putu să sfîrşească vorba, căcĭ ochiĭ săĭ învăluiţĭ în nişte gene lungĭ şi neguroase, i se înecară în lacrămĭ. Apoĭ întîlnindu-mĭ mîna:

— Mă ĭartă, domnule, că te primesc cu

lacrămile în ochĭ... O să șezĭ cîte-va zile cu noĭ, nu'ĭ așa? Știŭ că o să ți se urască, dar...

— Să mi se urască?... Dar abia am ajuns în Bucureștĭ, și cel întîĭ lucru ce am făcut, a fost să iaŭ caĭ de poștă și să viŭ să vă văd... Nu, dragă Zoe, nu gîndeștĭ ceea ce zicĭ; nu'ĭ așa?

— Nu, zise ea, era o glumă... Să facem pace. Imĭ iaŭ vorba înapoĭ, cu condiție să staĭ măcar numaĭ treĭ zile aicĭ.

— Treĭ anĭ dacă vroeștĭ.

— Mulțămesc. Cum nu sunt eŭ sora d-tale! zise ea gînditoare.

In adevăr, ĭubite B..., copila asta s'a făcut atît de frumoasă, în cît ucide orĭ ce altă frumusețe. Ce păcat că nu vrea să ĭa locul Letițicĭ!... Cu Zoe, așĭ trăi chiar zece zile fără să mi se urască.

Către acestea, Domnul N. Colescu se întoarse de la vânătoare. Zoe eși înainte să'ĭ vestească ajungerea mea.

Acesta mă primi cu o bucurie esaltată.

Nimica nu'ĭ putea rechĭema maĭ mult pe Smărăndița de cît eŭ, și aceasta îl îmbăta de fericire. Cum mă văzu, mă luă în brațele sale unde mă ținu strîns maĭ

la cincĭ minute, fără ca să poată z
vorbă.

Moartea soţieĭ sale îl schimbase
în cît abia putuĭ a'l recunoaşte!
săŭ albise ca ninsoarea; faţa i se
binise; ochiĭ îĭ era stinşĭ; se gîrbov
pĭerduse bucuria şi vorba.

— Am auzit că aĭ cheltuit pri
streine tot ce'ţĭ rămăsese de la u
tăŭ?... Moşia s'a vîndut la licitaţie p
datoriĭ; aĭ rămas sărac şi strein... Tr
să te gîndeştĭ la viitor... Averea p
un om este libertatea... şi ĭată ce aĭ
dut... Dar să lăsăm acestea pentr
dată... Acum să mergem să cinăm.
ĭa braţul luĭ Manoil!

Vorbind ast-fel, ne duserăm în sa
mîncare, în sala aceea unde, sînt ap
doĭ anĭ, îmĭ aveam locul între Zoe şi
răndiţa. Zoe era încă acolo, maĭ for
maĭ graţioasă; dar Smărăndiţa tr
ca un vis frumos! Imĭ aruncaĭ oc
dreapta mea, unde altă dată eram obi
să o văd şi să 'ĭ vorbesc... Lucru ci
Scaunul eĭ era acolo: talerul, şer
eraŭ acolo, ca cînd o aştepta dintr'u
nut într'altul să vie la masă!

Domnul N. Colescu, după cum

spuse Zoe maĭ pe urmă, dase ordin ca nimenĭ nicĭ o dată să nu ocupe acel loc, şi în toate zilele să se pue talerul eĭ la masă, ca cînd ar fi fost încă în vieaţă! De multe orĭ el se întîmpla să rămîĭe singur la masă; atuncĭ închipuindu-şĭ că Smărăndiţa este acolo, vorbea oare întregĭ cu fantasma imaginaţieĭ sale. La masă, cercetînd de maĭ multe cunoştinţe, întrebaĭ şi de Mărioara. La acest nume nimenĭ nu vroi să'mĭ răspundă. Tăcerea asta, are o însemnătate, înţelegĭ tu?

Abia ne sularăm de la masă, unde domnul N. Colescu rămase încă după obiceĭul săŭ, şi dînd braţul Zoeĭ, trecurăm într'un salon. Acolo duduea ne lăsă singurĭ cîte-va minute Fără să simţesc nicĭ cum amor, Zoe fermecă de odată toate simţirile mele prin frumuseţea eĭ.

— Ea mă iubeşte, îmĭ ziseĭ; eŭ iarăşĭ nu sînt om care să nu ştiŭ a mă folosi de ocaziĭ... voiŭ face-o metresa mea; voĭŭ promite tot ce va cere, şi voiŭ lăsa-o să creadă că o iubesc. Fetele sînt credule, şi nu te înşală nicĭ odată pînă ce ele însuşĭ nu se înşală.

— Eştĭ pe gîndurĭ, mă întrebă copila. Te căeştĭ poate că aĭ dat cuvîntul să şezĭ

treĭ zile aicĭ? Te cred; toţĭ sînt triştĭ în casa asta acum!

— Sînt două zile care nicĭ odată în vĭeaţa mea nu le voiŭ uita; una plină de impresiĭ dureroase, ziua cînd am fost silit să plec de aicĭ; alta, o Zoica mea, crede că'ţĭ vorbesc cu sinceritate, alta plină de fericire, ziua de astă-zĭ; ziua în care ochiĭ meĭ aŭ putut să te maĭ vadă o dată! Sînt pe gîndurĭ, este adevărat; dar aceste sînt gîndurĭ plăcute ca vĭeaţa, vise de speranţă şi de fericire ce mă răpesc, şi de care 'mĭ este teamă să nu se risipească îndată ce aĭ deschide gura să vorbeştĭ, o Zoe!... Ah! dulce copiliţă! dacă nu vreĭ să fiĭ pentru mine de cît o cunoştintă, o soră, tacĭ, nu zice nimica; căcĭ o vorbă rece, indiferentă, căzută din buze'ţĭ îmĭ va sdrobi inima şi vĭeaţa!

La vorbele acestea, copila zimbi de fericire.

— Auzit-am oare bine? zise ea. Vorbele aceste să fie oare sincere?...

— Mă întrebĭ dacă vorbesc cu sinceritate? O D-zeul meŭ! Pentru ce nu pot depune acuma la picioarele tale, Zoe dragă, lacrămile ce am vărsat şi cugetările ce am închinat suvenireĭ tale?... A-

tuncĭ poate m'aĭ crede, o frumoasă copilă! Zoe vroi să răspundă, dar duduea sĕ arătă la uşă.

— Trebuie să'ţĭ vorbesc fără marturĭ, iĭ ziseĭ... La noapte, aşteaptă-mă...

— Ce zicĭ? Peste putinţă!

— Apoĭ dar, mîĭne plec... şi nu mă vezĭ nicĭ odată.

— Vino! vino! răspunse ea.

Cînd ne despărţirăm seara, Zoe dete ordin să mă ducă în vechea mea cameră. Lucru cĭudat! De doĭ anĭ aproape, nimenĭ nu locuise aicĭ! Toate hîrtiile şi cărţile mele le aflaĭ aruncate pe masă, astfel cum le lepădasem eŭ cînd m'am pornit.

Camera asta îmĭ aduse nişte suvenire dureroase. Colo este fereastra ce dă asupra grădiniĭ; grădina era odată verde şi inflorită; astăzĭ uscată şi tăcută!.. Femeĭa ce domnea în locurile aceste, doarme în sinul pămîntuluĭ... Sărmana Smărăndiţă! Nu te voiŭ maĭ vedea nicĭ-odată!.. In deşert ascult cu luare aminte ca să aud paşiĭ Mărioareĭ prin grădină!.. Nimic, nicĭ o frunză nu se mişcă!.. Colo este încă patul meŭ pe care l-am udat de multe orĭ cu lacrămĭ.., dar eŭ sînt astăzĭ schimbat!.. Mă înfundaĭ în asemenea gîndirĭ, şi

lacrămile îmĭ veniră în ochĭ... Slăbiciŭne! îmĭ ziseĭ; şi sunaĭ să'mĭ aducă o butelcă de vin de Drăgăşanĭ, ca să gonesc impresiile cele dureroase.

Mă răsturnaĭ pe o canapea lîngă foc să fum o ţigară. Aşteptînd butelca de vin. şi fumînd ţigara, cugetam la Zoe: crezînd că e lîngă mine îĭ cîntam dondănind versurile luĭ Sion asupra ţigareĭ:

Aşa draga copiliţa!
O ţigara ş'o guriţa!
Paf, puf!

Sboara fum!
Paf, puf!
Toate 's scrum!

Dar vinul mă esalta şi maĭ mult; casa începu a mi se părea că se învîrteşte cu mine... Vroiĭ să ĭes ca să mă duc'la *rendez-vous*.., dar căzuĭ ĭarăşĭ pe pat şi adormiĭ. Umbra Smărăndiţeĭ se arătă înaintea mea.

«Iată-te, îmĭ zise fantoma aceasta. Altă dată tu eraĭ floarea tinerimiĭ noastre. Patria ta pusese în tine atita speranţă! Inima ta era tînără şi plină de candoare ca o fecĭoară; cîţĭ te cunoşteaŭ, nu puteaŭ să se oprească de a te iubi... ĭar astăzĭ cel maĭ degradat om nu s'ar crede stimat

ca să'ţĭ strîngă mîna; cel ce crezuse în talentul tăŭ, astăzĭ roşeşte că a putut avea o asemenea cugetare; inima ta s'a îmbătrînit, s'a degradat, şi nu maĭ poate să bată de acum înainte de cît la fapta nefolositoare!.. Pentru ce aĭ venit în casa aceasta? Vreĭ să amăgeştĭ pe Zoe; pare că roşeştĭ de a fi singur de felul tăŭ, şi vreĭ să tîrăştĭ în tina în care te afli tu, ființa asta tînără şi inocentă!..»

La aceste cuvinte mă deşteptaĭ.

Eşiĭ în grădină: noaptea era întunecoasă! Ninsoarea cădea ne'ncetat; fruntea îmĭ ardea ca o flacără; un orologiŭ sună o oră după mĭază-noapte.

Aĭde! ziseĭ. Am avut un vis răŭ... ĭată tot: morțiĭ nu maĭ vin. Imĭ aruncaĭ ochiĭ la ferestrele apartamentuluĭ Zoeĭ: eraŭ luminate; pe perdele mi se păru că văd desemnîndu-se umbra eĭ.

In două minute am fost la uşa apartamentuluĭ eĭ. Zoe, auzind paşiĭ meĭ, se pusese pe o canapea cu o carte în mînă, ca cînd ar fi vroit să'mĭ arate indiferență. Cind intraĭ, ea se ridică, şi lăsînd cartea îmĭ întinse mîna eĭ cea mică şi albă ca zăpada.

— Aĭ cerut să'mĭ vorbeştĭ fără martorĭ,

îmĭ zise ea. Să vedem ce aĭ să'mĭ spuĭ?

Nicĭ odată n'am văzut-o maĭ frumoasă; ochiĭ săĭ ardeaŭ ca doĭ diamanţĭ negriĭ, în umbra stufoaselor eĭ gene de velură. Buzele sale rumeoare, deschizîndu-se, lăsaŭ să se vadă nişte dinţĭ mărunţĭ şi albĭ ca mărgăritarul. Părul eĭ neguros şi lucios, era strîns în dosul capuluĭ sub un văl de blondă neagră; două şuviţe întunecoase ca două aripĭoare de corb, se întindeaŭ peste tîmple şi se pĭerdeaŭ pe după urechĭ: obrajiĭ săĭ nu aveaŭ un caracter: ca unda cea limpede, pe cînd ziua se îngînă cu noaptea, astfel şi feţişoarele eĭ schimbaŭ neîncetat culorile într'acel minut. Era învestită într'un capot de casă, de şal verde cadrilat şi crăpat de la mijloc în jos, sub care se vedea o fustă de batistă fină şi albă ca ninsoarea. Peste mijloc era încinsă cu un brîuleţ de mătase împletit cu fir de aur, cu ale căruĭ căpătîĭe se juca ca cu nişte metaniĭ: sînu'ĭ rotund era ascuns pînă la gît in peptarul capotuluĭ eĭ, al căruĭ guler se resfrîngea ca o semizetă.

— N'am să'ţĭ spun nimic, ce nu ţĭ-aşĭ fi spus de faţă cu Smărăndiţa... Insă numaĭ cu ea...

— Atuncĭ, șezĭ aicĭ, îmĭ zise Zoe, făcîndu'mĭ loc pe canapea lîngă dînsa.

— Nu, Zoică! Locul meŭ nu este acolo; ci la picĭoarele tale! Am trebuință de ertarea ta, o copilă cerească!... Nu țĭ-am scris nicĭ odată... M'am purtat ca un mizerabil... Dar ce vreĭ? Nu sînt atît de vinovat precum s'ar crede: te ĭubesc și suferearn în tăcere; nu eram sigur că scrisorile mele or să'țĭ facă mulțămire... fără aceasta...

— Mĭ-aĭ fi scris, Manoile, nu'ĭ așa? Oh! îmĭ place a crede aceasta...Dar vezĭ, eraĭ atît de rece cînd aĭ plecat! Ș'apoĭ nu puteam să'țĭ spun nimica!...

— Așa dar, mă ĭubeștĭ, Zoe?... Oh! zi încă odată.., vorba aceasta mă face fericit.

— Pentru ce să zic vorba aceasta, Manoilul meŭ?... Dar scoală-te și șezĭ lîngă mine!... Că și eŭ am atîtea lucrurĭ să'țĭ spun!... De cînd mătușica... sînt singură; sufăr în tăcere... inima'mĭ e plină.., aveam trebuință de un frate căruĭa să'ĭ spun toate, și care să mă înțeleagă...

— Zoe, îngerul meŭ! Lasă vorbele astea la o parte, ca să nu vorbim de cît de fericirea ce simț să te revăd... Lasă-mă să te privesc în față; să mă îmbăt admirînd

frumusețile tale, căcĭ te-aĭ făcut frumoasă ca lumina zilii!... Lasă-mă să sărut mîna asta mică și albă ce am strîns-o de atîtea orĭ în visurile mele!... Știĭ tu, copilă? Nicĭ odată nu s'a văzut frumusețe maĭ încîntătoare!... Cele maĭ fermecătoare făpturĭ ale naturiĭ și ale artiĭ, se îneacă în frumusețea ta!... Zoe, lasă-mă să sărut cosițele aceste!...De cîte orĭ în nopțile esiluluĭ meŭ, nu am zis: să o văd încă odată ș'apoĭ să mor!... Reazemă'țĭ capul, o dulce înger, pe umărul meŭ să te privesc!... Suflarea ta e dulce ca profumul florilor!... Ea mă încîntă și mă îmbată!...Lasă-mă să răsuflu suflarea sînuluĭ tăŭ virginal!...

— Manoile, maĭ păstrezĭ crucea mea ce aĭ primit-o din mîĭnile Smărăndițeĭ?

— Nicĭ odată nu m'a părăsit...; nicĭ o seară, nicĭ o dimineață nu a trecut, fără să'o încarc de sărutărĭ și de lacrămĭ... Dar pentru ce mă întrebĭ, Zoica mea?

— Pardon, Manoile.., o ĭdee ce mĭ-a venit...

— Dar, dar; crucea ta o am, și ea nu mă va părăsi pînă la mormînt... Dar, o Dumnezeule! Zoe, pentru ce plîngĭ?

— Oh! nimic.., de recunoștință....

— Ințeleg... dulce înger! Dacă lacrămile

aceste sînt numaĭ resultatul îndoeleĭ ce aĭ despre sinceritatea mea, şterge-le Zoică, şterge-le îndată!... Nu depinde decît de la tine, dulce fetiţă.... O vorbă şi... Dar pentru ce laşĭ să'ţĭ curgă ĭară lacrămile?... Zoe, frumuseţile cu care natura te-a adornat, nu maĭ sînt ale tale... Lasă-mă să te privesc încă odată.., să te string încă odată la sînul meŭ!.. Zoe, o sărutare!.. Cea dintîĭ sărutare, Zoe!.. O sărutare, şi vĭeaţa mea va fi a ta!..

— Lasă-mă, Manoile!.. O Dumnezeul meŭ! ce aĭ? Eştĭ galben.., privirea ta este sălbatică.., mă sperii.., lasă-mă... vaĭ! Tu nu mă ĭubeştĭ!..

— O sărutare, Zoe!.. Nu te smulge din braţele mele căcĭ după tine tîrăştĭ vĭeaţa mea!.. O sărutare!.. Tu eştĭ amanta mea, mireasa mea!.. Vĭeaţa mea este vĭeaţa ta!.. Voinţa mea este voinţa ta!.. Zoe!.. Zoe!..

— Lasă-mă!.. Lasă-mă!.. Ţip!.. O Manoile, Manoile!.. Presimţimîntul meŭ era adevărat, tu nu mă ĭubeştĭ!.. Căcĭ nu este amor fără respect, si tu, nu mă respectezĭ... Oh! lasă-mă şi du-te de aicĭ!..

Zoe se desbătea în braţele mele... Eŭ o stringeam la sînu'mĭ şi o înecam de sărutărĭ.

Nu ştiŭ cum se întîmplă, dar luminile se stinseră... Capul mi se întoarse... Zoe speriată serios, îşĭ adună toate puterile, şi smucindu-se alunecă ca o umbră din braţele mele. Alerg după dînsa prin întuneric... Aud un mic sgomot... Umblu pipăind... O prind din noŭ în braţe!.. Dar, abĭa o strîng la sînu'mĭ, şi începe să rîdă cu hohot... Lumina se aprinse şi eŭ mă văzuĭ cu duduca în braţe.

— Aşa'ĭ că nu'ţĭ trecea prin gînd că sînt eŭ? Ha! ha! ha!.. Am ascultat la uşă!.. Şi cînd m'am încredinţat care'ţĭ era gîndul... ha! ha! ha!... am stins luminile, şi smulgîndu-ţĭ pe Zoe din braţe am rămas în locul eĭ. Ha! ha! ha!... oĭ să rîd un an întreg de istorĭa asta... Manoile, nu'ţĭ rămîne de cît să plecĭ de aicĭ, şi să nu cauţĭ să vezĭ pe Zoe decît după ce veĭ dobîndi ertarea eĭ...

— Voiŭ pleca numaĭ de cît, dar spune'mĭ: Zoe era în complotul acesta?

— Vreĭ să'ţĭ spun adevărul? Nu era.

Abĭa isprăvi şi începu să rîdă.

A doua zi plecaĭ de dimineaţă, făr'a zice adio nicĭ măcar domnuluĭ N. Colescu... Acuma rîde şi tu..., nu'mĭ pasă!

22 Ianuare

Nu ţĭ-am scris de cîte-va zile. Crezĭ poate că eşecul ce am întîmpinat la Petrenĭ mĭ-a înghețat pana în mînă? Nu te teme.

Mititica Zoe era foarte grațioasă, în adevăr; dar acum nu maĭ gîndesc la dînsa. Alecsandru K.., avea cuvînt cînd zicea: prefer femeile măritate. Astfel, am şi pus în lucrare acsiomele acestuĭ mare observator.

Sînt cincĭ zile de cînd 'm'am întrodus printre ceea ce se numeşte aice (stil de afişurĭ) înalta nobilime. Cincĭ zile de cînd am aruncat ochiĭ pe una din cele maĭ frumoase femeĭ din capitală. Dar maĭ înainte de a'ţĭ spune istoria asta, vroiŭ să'ţĭ descriŭ circul persoanelor printre care m'am întrodus.

Cînd trecĭ prin Valachia, de la marginĭ pînă la Bucureştĭ, nu poţĭ crede că veĭ găsi în saloanele boĭerilor o societate care este diametral opusă cu mizeria cîmpieĭ. Bucureştiĭ este ca un vas din acele cu aburĭ ce rătăcesc pe sălbaticile mărĭ ale Africeĭ, în mijlocul mizerieĭ celeĭ complecte, dar pe al căruĭa bord, afli cele maĭ lucsoase camerĭ plăcute societăţiĭ, şi maĭ

alese lucrurĭ ce încîntă simțurile și spiritul.

Luxul cel maĭ mare, aice, stă în eleganța echipajelor, mulțimea servilor, bogăția apartamentelor și toaleta damelor. Nimic de artă; în tot Bucureștĭul nu găseștĭ un tabloŭ original saŭ copĭe des grands maitres; iar bibliotecile cele maĭ marĭ, cînd nu sînt numaĭ desemnate pe părețĭ, sînt încă întrebuințate ca mobile ce ar împodobi camera.

Conversația nu este nicĭ maĭ puțin plăcută, nicĭ maĭ puțin spirituală în saloanele Parisuluĭ, însă nu ese nicĭ odată din șirul ideilor ordinare.

Limba ce se vorbește este maĭ mult o franțuzească, umplută pe icĭ pe colo cu vorbe romîneștĭ. Literatura franceză singură este cunoscută; de cea națională n'aŭ nicĭ o idee, și pentru cultura eĭ nicĭ un zel. Bărbațiĭ trec serile jucînd cărțĭ. Femeile, cele bătrîne și slute asemine, ĭar cele tinere și frumoase se ocupă numaĭ de a plăcea. Pot zice că ele sînt și maĭ spirituale de cît bărbațiĭ; aŭ multă inimă, și sînt tot de odată drăgălașe și fără prejudecățĭ, ceea ce'mĭ ese bine la socoteală.

In două zile, dintr'un capăt al Bucu-

reștilor la altul, se lăți numele meŭ. Dar de ce? Am cîștigat în cărțĭ vr'o treĭ miĭ ducațĭ; mă instalaĭ în case bune; îmĭ făcuĭ echipagiu strălucit, haine de minune, lacheĭ cu livrele.

La Paris, cunoscusem o damă romîncă foarte spirituală, dar nicĭ tînără nicĭ frumoasă. Auzeam că în casa eĭ se fac întîlnirĭ amoroase, dar nu credeam. Intr'o seară am văzut-o la teatru; ducîndu-mă în lojă la dînsa îmĭ bănui de ce nu'ĭ făcusem onoare de a o vizita. I-am spus că a doua zi voiŭ veni. Mă duc. Care fu surpriza mea frate, cînd văzuĭ acolo pe Frosa; Frosa care am scăpat-o de la moarte; pe Frosa care se călugărise în ochiĭ meĭ.

Ea îmĭ spuse pe scurt că auzind de venirea mea, făcu cunoștință cu doamna S.., vestită mijlocitoare pentru întîlnirĭ, și astfel făcu ca să mă vadă. Imĭ spuse că amantul eĭ venind de peste hotar, o răpi din mănăstire, și se cunună cu ea; apoĭ a fost osîndită pe treĭ lunĭ la închisoare, dar după aceea a căpătat libertatea și voĭa de a trăi cu bărbatul.

După invitarea ce'mĭ făcu, m'am dus la dînsa acasă; am văzut pe bărbatul săŭ. Nae P.. este boĭer mare, și bogat; tatăl-

său murind, îl lăsă moștenitor pe o avere bună; acuma e în slujbă mare; boïer de Divan!

Dar Frosa e răpitoare. Ea acum nu are maĭ mult de 19 anĭ; bălae ca o stea rătăcită în noapte; frumoasă ca un serafim; vie, vorbariță, cochetă..., ca cînd n'ar fi îmbrăcat nicĭ odată rasa. Cum o văzuĭ, făcuĭ planul de a mĭ-o face metresă. Am înțeles că ea nu are sîngele rece al Sarloteĭ luĭ Verter, ce plînta curechĭ, nicĭ virtutea Corneliei, căreĭa i se rosese degetele torcînd la lînă. Ea are prea mult spirit ca să lase să treacă ceĭ maĭ frumoșĭ anĭ aĭ vĭețeĭ sale, fără să culeagă florile primăverilor lor; și are prea mult gust, pentru ca să puĭe în practică o virtute băcălească. Nu prea are ideĭ, pentru că la mănăstire nu le-a putut căpăta, dar întru aceasta mă însărcinez eŭ să'ĭ insuflu cît de multe; în curînd, sînt sigur, ea va avea maĭ multe ideĭ și de cît mine; prin urmare sper că'mĭ voĭ forma o metresă rară, de care să mă pismuĭască toțĭ.

26 Ianuare

Sînt pe aproape de fericire, pe aproape de a'mĭ realiza planul. Frosa mă iubește;

am înţeles că mă ĭubeşte. Astăzĭ, ducîndu-mă la ea, îmĭ spuse că bărbatu-său s'a dus la ţară şi că doreşte să cineze deseară la mine acasă; fără altă condiţiune de cît să fiŭ discret.

Trebuĭ să ştiĭ că am pĭerdut capul de bucurie; şi nu veĭ tăgădui că nu am cuvînt.

Sărmane B.., nu te invit nicĭ-odată să te însorĭ: sînt cincĭ zile numaĭ, m'am cunoscut cu Frosa, şi bĭetul Nae e pe aproape de a purta coarnele. Cu toate aceste însoară-te, însă trebuĭ să'ţĭ schimbĭ ideile ce aĭ despre femeĭ.

27 Ianuare

Seara trecută m'am dus la balul mascat, unde Frosa îmĭ dase cuvînt să ne întîlnim.

— «Plus il y a des fous, plus on rit!» îmĭ zise bălaĭul meŭ serafim, îndată ce mă văzu. Pentru aceea să ducem cu noĭ două părechĭ amorate! Femeile vor să păstreze masca... Dar ce'ţĭ pasă? Să le lăsăm această plăcere; pe la sfîrşitul cineĭ sper că ele singure or să se demasce.... Apoĭ, te încredinţez că va fi ceva original.

In adevăr, proposiţiunea Frosiĭ îmĭ

păru originală. Primiĭ bucuros, şi trimiseĭ feciorul acasă să prepare o cină pentru şase persoane.

Frosa se duse, şi peste cîteva minute veni însoţită de două dame şi doĭ cavalerĭ mascaţĭ.

— Să mergem! îmĭ zise ea.

Cele patru masce ne urmară fără să zică o vorbă.

Eŭ mă urcaĭ cu Frosa în trăsura mea, ĭar în careta eĭ se încărcară ceĭ patru necunoscuţĭ.

Cina era splendidă. Fie-ce cavalerĭ se puse cu dama luĭ la masă.

Una din dame era tare voĭoasă, cealaltă, şi care şedea lîngă mine, părea gînditoare şi ochiĭ eĭ marĭ şi negriĭ eraŭ ocupaţĭ maĭ mult de mine de cît de cavalerul eĭ.

Frosa începu conversaţia, făcînd o diatribă spirituală şi muşcătoare asupra celor maĭ multe femeĭ ce văzuse la bal. Calificaţia ce da persoanelor despre care vorbea, era atît de ingenĭoasă, în cît aĭ fi zis că le pune un fier roşu pe frunte.

A'ţĭ scrie toate cîte s'aŭ zis, ar fi prea lung; apoĭ nicĭ nu'mĭ aduc bine aminte; îţĭ voĭ zice numaĭ cîteva.

— Văzut-ațĭ, zise ea, pe d-na M... îmbrăcată în albastru din cap pînă'n picĭoare? In adevăr semăna o cocardă tricoloră franțuzească.

Aceasta ne făcu să rîdem.

— Ha! ha! făcu unul din cavaleriĭ ce înțelese maĭ tîrziŭ jocul de vorbe al Frosiĭ.

— In sănătatea Frosiĭ! strigaĭ ridicînd paharul.

Toastul meŭ se primi în strigărĭ de bucurie.

— Cĭocoĭ! Umplețĭ paharul încă odată!.. Vroĭ să'nec durerile mele!

— Manoile, zise Frosa, eștĭ inspirat... înprovizează-ne o poezie.

— Bucuros! dar dă'mĭ un subiect.

— Un subiect? și care altul de cît vĭeața ta!

— Fie!

Apoĭ începuĭ prin strofa aceasta:

Singur eŭ venit-am pe acest pămînt,
Singur mă voĭ duce în al meŭ mormînt!
Mîna uneĭ mume nu m'a legănat;
Pe-al pruncieĭ leagăn, dorul mĭ-a cîntat!
Dar cu toate-aceste, l'al vie țiĭ soare,
Eŭ creșteam în lume ca o dulce floare...
Umplețĭ înc'odată cupa mea cu vin,
Să înec intr'însa crudul meŭ suspin!...

Toţĭ bătură în palme; strigară bravo, şi ridicară toastul în sănătatea mea.

— Alt cuplet! Alt cuplet! strigară toţĭ.

O femeĭe însă... cine-ar fi crezut:

O fe....

Aicea mă opriĭ; îmĭ era cu neputinţă să maĭ urmez... Lucru ciudat! talentul meŭ mă părăsise!...

Dama ce şedea lîngă mine, mă privea ţintă, şi ochiĭ îĭ juca în lacrămĭ.

— Cu atîta maĭ bine, îĭ ziseĭ. Ce e bun talentul în ţara în care trăim?... Nu maĭ pot urma... Ciocoĭ! vărsaţĭ vin! Să beaŭ pînă cînd zorile vor săruta genile de aur ale Frosiĭ!...

O! iubita vîeţiĭ mele! Nu deschide rana inimiĭ mele!... Imĭ facĭ un răŭ crud!...

— Dacă este aşa, Manoile, eŭ însu'mĭ te rog să nu maĭ urmezĭ... Femeile sînt egoiste; vroĭam să ştiŭ dacă am vre o rivală...

— Numaĭ atîta? O! îţĭ voĭŭ spune bucuros! Am ĭubit o dată în vîeaţa mea, cîte-va zile numaĭ...

— Mărioara?

— Aĭ găcit! Dar acest nume este mort

în inima mea; vezĭ, îl pronunţ cu indiferenţă.., pot să'l şi bleştem!..

— Dar am maĭ auzit vorbindu-se de o Zoe...

— Zoe..? Ce nume aĭ pronunţat!..

— Ah! vezĭ? Am găcit! Zoe, ţĭ-e dragă! Dar nu sînt geloasă... Ea nu te ĭubeşte.., căcĭ nu poate să ĭubească doĭ de odată... Sărmana copilă! Amorul ce are pentru L... are s'o ucidă!..

— Ceea ce zicĭ este o calomnie, Froso! Zi'mĭ că muma mea s'a prostituat la lacheiĭ tăĭ, zi ce vreĭ despre mine; nu'mĭ pasă! Dar ceea ce aĭ zis despre Zoe, nu'ţĭ daŭ voĭe a o repeta! Căcĭ eştĭ femeĭe şi nu pot s'o răsbun... Dacă un altul de cît tine ar fi zis aceasta, un bărbat.., pe D-zeul meŭ!... o vĭeaţă am, şi ţin la dînsa maĭ puţin de cît la paharul acesta!...

Paharul ce aveam în mînă, trîntindu'l pe masă, se sparse în bucăţĭ.

— Manoile! Tu mă ameninţĭ!

— Vroĭ să stimezĭ şi tu pe aceĭ ce stimez eŭ.

— Această este un despotism nesuferit!... Iţĭ spun că femeĭa asta nu'mĭ place, pentru că o ĭubeştĭ... Dovedeşte din contra!

— Tu eştĭ geloasă, saŭ te prefacĭ a fi! Nu'mĭ pasă! N'am trebuinţă să'ţĭ dovedesc că te iubesc numaĭ pe tine; aşĭ zice o minciună...

— Vezĭ!

— Froso! să facem pace, şi ascultă bine ceea ce vroĭ să'ţĭ spun. Nu iubesc nicĭ pe Zoe, nicĭ pe nimenĭ. Pentru Zoe am stimă şi amicie ca pentru o soră; pentru tine un capriciŭ.., ĭată tot! Să te ĭubesc, Froso? Sărmană copilă! Dar potĭ?.. Inima mea este uscată!... Ce vreĭ tu? Nu este vina mea....Soarele poate să se stingă, saŭ să se facă maĭ călduros; pămîntul să se despice saŭ să se facă maĭ roditor; lumea poate să se pĭardă saŭ să se facă perfectă; toate acestea nu merită să le daŭ nicĭ o căutătură de ochĭ... Nu maĭ cred în nimic, şi inima'mĭ nu maĭ bate pentru nimica, afară de cît pentru vinul acest fermecător; nu maĭ cred în nimica; ĭar în amorul femeilor maĭ puţin de cît în toate...

— Dar mi se pare că era odată vorba să eĭ pe Zoe de femeĭe, Manoile?

— Ceea ce.mĭ zicĭ este o glumă... Să mă însor cu Zoe? Eŭ, cel maĭ desfrănat între oamenĭ; cu Zoe, un copil încă, e-semplul blîndeţeĭ şi al candoareĭ... cel

puţin pînă astăzĭ... Nu'mĭ pasă cauza pentru care eştĭ nebună, Froso! Dar tu nu ştiĭ nimic, copila mea! Vezĭ tu juniĭ ce mă înconjoară şi nu fac nimic, fără să mă consulte? Femeile aceste ce se dispută pentru mine? Toţĭ, tu însuţĭ Froso, şi chiar Zoe, peste cîteva zile vor întoarce capul de la mine şi se vor ruşina căcĭ mĭ-aŭ dat mîna!... Şi ştiĭ tu pentru ce? Pentru că, ca mîĭne echipaj, servĭ, mobile, diamante, toate le voĭ pĭerde. Sărmană copilă! Tu nu ştiĭ încă ce sînt oameniĭ! Femeile nu mă caută pentru ochiĭ meĭ; oameniĭ nu mă consideră pentru talentul meŭ, saŭ pentru mine, ci pentru posiţia mea! Ce vreĭ? Oameniĭ sînt ca păsările: pe cît un arbore este înflorit, ele îl viziteazǎ; ĭar cînd frunzele şi floarea se usucă, ele sbor şi'ĭ ocolesc! Pentru aceea nu vroĭ să las nimăruĭ plăcerea de a mă dispreţui: înainte de a cerca nenorocirea aceasta, îmĭ voiŭ da un pistol în cap.., e sigur cum te văd.

— Ce aĭ fetiţă? întrebă Frosa pe dama ce şedea lîngă mine.

— Nimic!... răspunse aceasta; şi căzu leşinată în braţele mele.

Cea dintîiŭ mişcare ce făcuĭ, fu să'ĭ

scot masca, crezînd că aceasta o năbușește.

Nu poate să'ţĭ treacă prin g[illegible] ce am văzut!

Era Zoe.

O luaĭ în braţe, şi o duseĭ pe canapea. Umblînd şi făcînd toate mişcările aceste mĭ se părea că visam saŭ că vedeam împrejuru-mĭ o fantasmagorie!

Cu toate aceste, nu vruĭ să încredinţez nimăruĭ grija de a o deştepta. Şezuĭ aproape de dînsa, ţiind graţiosul eĭ cap pe sînul meŭ.

Peste cincĭ minute Zoe deschise ochiĭ.

— Manoile! îmĭ zise ea, nu'mĭ veĭ ĭerta nicĭ odată, poate, astă urmare; nu'ĭ aşa? Dar Manoile, trebuĭe să te văd încă o dată, saŭ să mor!

— Esplică-te, Zoe; nu te înţeleg.

— Dar; îţĭ voiŭ spune tot.., însă.., nu sîntem singurĭ.

— Eşiţĭ! Ioane! Constantine!... Nu sînt acasă pentru nimenĭ...

Serviĭ eşiră.

— Dar ochiĭ nu mă înşală! Andreĭ! Elena!.. Aice!.. Mascele acele!.. Imĭ pĭerd capul!.. Zoe, spune-mĭ ce însemnează toate

aceste? Spune-mĭ nu sînt nebun? Sînt eŭ? Tu? Eĭ?

— Liniştcşte-te, Manoile!

— Iată-ne singurĭ!

— Dar... Insă lasă-mă să'mĭ adun ideile... Vaĭ! am suferit atîţa!

— Sărmană copilă!

— Noaptea în care ne-am întîlnit la ţară, Manoile, a fost una din cele maĭ dulcĭ şi tot odată din cele maĭ crude ce am trecut! Dulce, căcĭ te-am văzut, căcĭ am crezut un moment că mă iubeştĭ...; crudă căcĭ maĭ pe urmă purtarea ta m'a făcut să înţeleg.., dar să nu maĭ vorbim despre aceasta... Ideea că poate nu te-oĭ maĭ vedea, îmĭ rupea inima; şi vieaţa mea mi se părea că cade în bucăţĭ la picĭoarele mele... Mă bolnăviĭ... Cîte-va rude veniră să mă vadă... Intre alţiĭ veni şi Frosa... Iĭ spuseĭ tot; eŭ de la ziua călugărieĭ eĭ căpătasem cea maĭ mare simpatie pentru dînsa şi ea mă iubeşte ca o soră. Vruĭ să te văd, cu orĭ ce preţ... Frosa îmĭ făgădui că în maĭ puţin de şase zile o să te'întîlnesc; ceea ce s'a şi făcut întocmaĭ. Să facă cunoştinţa'ţĭ, să te lase să crezĭ că te iubeşte, apoĭ să cinezĭ împreună aicĭ, unde sub cuvînt că sîntem

nişte amatorĭ de plăcerĭ, să pot să te aud, fără ca să ştiĭ.

Maĭ întîĭ nu primiĭ; mi se părea o crimă să amăgesc... Dar, o Manoile! te iubesc atîta de mult! Trebui să ascult ce'mĭ dictează inima!

Mulţămesc că mă apăraĭ pe cînd Frosa mă calomnia, înadins... Vorbele tale eraŭ ca un balsam pentru durerile mele!... Era să plec încă de atuncĭ! Dar ceea ce aĭ fost zis la urmă, despre hotărîrea ce aĭ luat de a muri, mĭ-a făcut un răŭ crud!... Dar era o glumă, nu'ĭ aşa?... Ah! zi că era o glumă!...

— Da, da... o glumă, Zoe; ca să treacă timpul.

— Acum sînt încredinţată că nu mă iubeştĭ!... Nu'ţĭ maĭ fac nicĭ o mustrare... ci o rugăminte; să'ţĭ păstrezĭ vĭeaţa şi sănătatea!.. Ţi-am spus tot... Acum trebuĭe să plec... Manoile, încă un cuvînt! N'o să te ucizĭ, nu'ĭ aşa?

— Nu, nu... dragă soră! am glumit.

— Adio! îmĭ zise ea suspinînd şi ascunzînd capul în sînul meŭ; apoĭ sculîndu-se repede...: Pardon! Pardon! Manoile... sînt nebună!...

Cîte frumuseţĭ! Cîtă candoare, şi cîtă ĭubire!...

De ce nu pot să te iubesc, o tu cea maĭ nobilă dintre femeĭ?... Saŭ maĭ bine, pentru ce mă ĭubeştĭ tu atîta de mult?...

30 Ianuare

Erĭ seară am fost la bal, cu intenţie maĭ mult să întîlnesc pe Frosa, şi să'ĭ cer socoteală pentru farsa ce mĭ-a jucat.

Inchipueşte-ţĭ, iubite B.., cît de nebune sînt femeile şi ce sacrificiĭ nu sînt în stare să facă cînd le intră cîte ce-va în cap!

Nebuna aceasta, spre esemplu, jucă un rol tare delicat: ea risca a'şĭ compromite reputaţiunea în ochiĭ lumiĭ, şi fericirea vĭeţeĭ sale. Ah! iubitul meŭ, pentru ce creatura cea maĭ graţioasă, cea maĭ nobilă, cea maĭ simţitoare, a trebuit să usuce florile tinereţiĭ mele!...

— De ce staĭ pe gîndurĭ? mă întrebă o mască. Aĭ numaĭ o lună să vĭeţueştĭ; profită de plăcerile vĭeţiĭ!... Dă-mĭ braţul, şi nu fiĭ supărat de mine...

Nu înţelesesem glasul... eram în distracţie... Masca îmĭ luă braţul şi mă tîrî prin sală... Eŭ o urmam ca cînd eram magnetisat.

— Toată lumea se veseleşte, numaĭ tu să fi trist? Manoile, eştĭ copil dragul meŭ!

Eşind din distracţie, înţeleseĭ că masca care mă întreba, era Frosa.

— Lasă-mă, Froso!... Sînt mînios pe tine!

— Aĭ dreptate, Manoile!.... Am făcut răŭ, îţĭ mărturisesc, dar ce vreĭ? Zoe m'a mîngîiat mult în nenorocirile mele, eŭ îĭ eram datoare chiar cu recunoştinţă. Puteam eŭ să o las să moară? Ea te iubea atît de mult! Astăzĭ mulţămită luĭ D-zeŭ, roşeşte de cîte-va minute de slăbiciune!

— Ce vreĭ să zicĭ?

— Vroiŭ să zic că nu cunoştĭ încă femeile, Manoile; (mă veĭ erta că te numesc încă ast-fel?) insultă o femee, pune'ĭ fierul roşu pe frunte, cu toate aceste ea poate încă să te iubească; însă teme-te să nu o puĭ nicĭ o dată într'o poziţie umilitoare, căcĭ amorul propriŭ...

— Ce fel? Lucrul e foarte simplu: Zoe ne maĭ purtîndu'mĭ nicĭ nu înteres, pot să sper.... că veĭ fi maĭ puţin scrupuloasă cu mine...

— Maĭ încet, micul meŭ Don Juan!.. Ascultă, Manoil! Vroiŭ să'ţĭ vorbesc serios. Iţĭ port un interes de soră; iată tot. Dar închipueşte-ţĭ, (lucru ce ar fi cu neputinţă!) că aşĭ avea un alt simţimînt; eĭ

bine, mă crezĭ tu că eŭ sînt o femee care nu poate afla în datoriile sale atîta putere ca să'l înfrîne? Insă eŭ, Manoile, şi-o repet, nu iubesc; nu pot iubi de cît pe bărbatul meŭ... Dar să lăsăm acestea, ca să nu ne maĭ aducem nicĭ odată aminte. Spune'mĭ, cunoscut-aĭ măşcĭ?.. In adevăr... ce însemnează galanteria asta?.. Iţĭ vorbesc şi nu mă asculţĭ.., unde'ţĭ sînt gîndurile?

— Ah! Zoe se crede umilită?

— Eĭ bine! Ce'ţĭ pasă, aĭ zis.

— Da.., negreşit.., mĭ-a venit o ĭdee.., din întîmplare... Cine este femeĭa aceea ce dă braţul ofiţeruluĭ caluĭa?

— Ce? N'o cunoştĭ?

— Mi se pare.., dar nu.., mă'nşel.., este peste putinţă...

— Este Mărioara. Vezĭ cum s'a schimbat?... Pentru D-zeŭ, Manoile, ce aĭ?

— Mărioara!... Şi colonelul cela este bărbatul eĭ?

— Văd că eştĭ la A. B. C. despre cele ce privesc pe nenorocita asta! Să şedem aicĭ, şi să'ţĭ spun istoria eĭ.

— Da, da... nicĭ odată n'aşĭ fi crezut să o văd atîta de schimbată!

— Sînt aproape doĭ anĭ; după plecarea domnieĭ tale. Intr'o zi aflarăm că Mă-

rioara se mărită. Asta fu un' eveniment în Bucureştĭ, căcĭ nu era un singur om de societate care să nu fi admirat spiritul şi graţiile eĭ, puţine femeĭ, care să nu fi fost geloase pentru interesul ce oamenii îĭ purtaŭ. Bărbatul ce trebuĭa să ia, era din ceĭ întîĭ boĭerĭ, bogat şi influent, dar bătrîn. Tata Mărioareĭ se opunea la asemenea măritiş pentru că ginerile era cu treĭ anĭ maĭ bătrîn de cît socrul; dar Mărioara, nu ştiŭ pentru care cuvînt, îl vroĭa cu orĭ-ce preţ. Nunta se făcu. Nu trecu o lună, şi Mărioara fugi la moşia frate-meŭ. Fuga asta făcu scandal mare în Bucureştĭ. Bărbatul Mărioareĭ se plînse la curte. Frate-meŭ fu esilat la o mănăstire, ĭar Mărioara a se întoarce la bărbatu-săŭ, saŭ a se închide pentru totdauna într'o mănăstire. Atuncĭ ea avu recurs la cîte-va persoane influente, dintre străinĭ, cu condiţiile acele cu care Mariea Egipteanca făcu cu căpitanul corăbieĭ; căsătoria eĭ fu stricată, şi bărbatul îndàtorit a întoarce zestrea.

Un june ofiţer de husarĭ ce domnea peste inima eĭ, în maĭ puţin de treĭ lunĭ, jucă în cărţĭ toate diamantele Mărioareĭ. Pe de altă parte ea ţinea càsa deschisă,

în care eraŭ primiţĭ şi desfătaţĭ toţĭ ofiţeriĭ armieĭ de ocupaţie; mese splendide, balurĭ, se repetaŭ în toate zilele, ast-fel în cît ſu silită să se împrumute, puind toată averea sa în gaj.

Tînărul husar trebui să plece din ţară; Mărioara îl urmă în Rosia, de unde peste două lunĭ se înturnă într'o desăvîrşită mizerie. In lipsa eĭ, creditoriĭ, neprimind regulat interesele îĭ vîndură mobilele la licitaţie. Aceasta se făcu, saŭ nu se făcu după regulă, nu ştiŭ ; îndestul că averea eĭ se vîndu maĭ pe nimica, şi nu se putu plăti toată datoria.

Mărioara nu era o femeĭe care să moară de foame; în maĭ puţin de o lună îşĭ reluă zborul eĭ de maĭ nainte. Astă dată amantul eĭ era un evreŭ bogat; trebile îĭ mergeaŭ cît se poate de bine. Intr'o zi însă, fiul luĭ Israil găsi ascuns în apartamentul Mărioariĭ un ofiţer de cazacĭ. Evreul strigă, puse înainte sacrificiile ce făcuse pentru dînsa; ofiţerul, supărat de atîta larmă, trase sabia şi puse în fugă pe rival; apoĭ fără maĭ multă ceremonie, se întoarce şi taĭe coadele Mesalineĭ aceştia. In curs de treĭ zile după întîmplarea asta, el umbla din casă în casă, arătînd talismanul săŭ.

Pe altă parte, fiul Iudeĭ îĭ luă înapoĭ toate darurile ce'ĭ făcuse, ĭar Mărioara, părăsită de rude şi cunoştinţe, se văzu pe podurĭ.

Pe cît o femeĭe poate să se degrade şi să se prostitue, Mărioara se cufundă în huma tuturor viciurilor. Astă dată nu maĭ era amorul plăcerilor care o tîra în pe-rire, ci trebuinţa: trebuĭa să se prostitue pentru o bucată de pîĭne. Astăzĭ, mulţă-mită ofiţeruluĭ celuĭa ce'ĭ dă braţul, ea s'a maĭ împiciorat. Dar uită-te, Manoile, cum toate femeile îşĭ întorc capul cînd o văd!

— Acum înţeleg pentru ce, cînd întrebam de dînsa, toţĭ tăceaŭ, saŭ clătinaŭ din cap.

— Cele ce auzĭ despre dînsa trebuĭe să'ţĭ facă o impresiune tristă, Manoile!... Nu veĭ tăgădui că aĭ ĭubit-o mult...

— Vaĭ! era cel de 'ntîĭ amor... Dar să nu maĭ vorbim despre aceasta!... O nebunie!... Să plecăm de aicĭ!... Vederea eĭ mă desgustă!...

— Manoile, te iubesc ca o soră, de aceĭa vroĭŭ să'ţĭ vorbesc fără făţărie... Dar să'mĭ făgădueştĭ un lucru.

— Orĭ ce vreĭ.

— Să nu te superĭ de ceea ce vroĭŭ

să'ţĭ spun, măcar or cît de amar ar fi adevărul vorbelor mele.

— Iţĭ jur!

— Ziceaĭ că vederea Mărioareĭ te desgustă; pentru ce? Pentru că te-a înşelat altă dată, saŭ pentru că ţi se pare degradată astă-zĭ?

— Pentru cel din urmă cuvînt.

— Bine. Acum ascultă: după obiceĭurile de astăzĭ, bărbaţiĭ sînt şi maĭ liberĭ şi maĭ toleraţĭ în faptele lor de cît femeile. Dacă iĭ întrebĭ, răspund: natura aşa a voit! Consecinţele libertăţiĭ la o femeĭe sînt funeste; deci femeĭa nu poate să aĭbă aceaşĭ libertate ca bărbatul; prin urmare femeĭa nu trebuĭe să fie virtuoasă numaĭ pentru amorul virtuţiĭ, ci şi de temerea relelor consecinţe, astfel că, urmînd acestuĭ rezonămînt, dacă s'ar inventa o maşină care să întîmpine consecinţele la care o femeĭe este expusă prin libertatea sa, morala nu este pentru nimica, şi femeĭa poate să se degrade în toate privinţele!... Eŭ însă nu împărtăşesc absurditatea asta şi cred că şi d-ta eştĭ de părerea mea?

— Unde vreĭ să viĭ?

— Am vrut să'ţĭ arăt că bărbat şi femeĭe, sînt egalĭ înaintea virtuţiĭ; că prin